

'administratief' contract?

Uit de jarenlange onderhandelingen blijkt, hoe moeilijk en gevoelig deze dingen lagen en de geschiedenis van 'A' en 'B' leert ons hoe lang ze zouden blijven liggen.⁴

Wil men wat beter zicht op dit probleem krijgen, dan zullen wij allereerst moeten bedenken, dat de Christelijke Gereformeerde Kerk reeds een betrekkelijk recente kerkvereniging (met de Gereformeerde Kerk onder het Kruis, in 1869) achter de rug had. Zij kwam dus als een reeds 'verenigde kerk' met de dolerenden aan de onderhandelingsstafel en stond in zekere zin nog onder een intern contract. Veel 'moeilijk doen' van haar kant hing samen met afspraken gemaakt op de synode van Middelburg 1869.

Die vereniging was gericht op *landelijke* eenheid van afgescheidenen en kruisgemeenten. Op dát vlak mocht 'het ligchaam Christi niet langer gescheurd blijven' omdat er eenheid was op basis van de belijdenis, liturgie en kerkorde van 1618 en 1619 (acta CAGK 1869, art. 25). Maar plaatselijk was aan de gemeenten zelf overgelaten om 'zoo te handelen, als haar het geschiktste voorkomt' (id. art. 35).

Voorts vond de vereniging plaats onder vigueur van een - reeds in 1854 opgesteld - 'Reglement', dat vooral bedoeld was om de (zo moeizaam verkregen!) rechten van de gemeenten bij de overheid te verzekeren.⁵ De opleiding te Kampen zou voortaan verplichtend zijn (id. art. 35).

Kenmerkend voor de onderhandelingspositie van de Christelijke Gereformeerde Kerk voor 1892 was dus - bij alle 'plaatselijke toestanden' en groepsvorming rondom kerkbladen!⁶ - een besef van solidariteit en landelijke saamhorigheid.⁷ Als 'ware kerk' naar art. 28 NGB in 1834 uit het hervormd genootschap afgescheiden (acta CAGK 1869, art. 28) was zij gehoorzaam geweest aan Gods gebod door schade en schande heen. In haar Reglement was de confessionele en kerkordelijke grondslag aangewezen en werden lidmaatschap en bestuurs-

4. H.B. Weijland, 'A en B', een onderzoek naar de geografische gemeente als bijdrage in het beraad over een oecumenisch beleid. In de serie *Kamper Cahiers*, Kampen 1984. Zie 36-38.

5. *Acta van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk, synode te Zwolle 1854*, uitg. Houten/Utrecht 1984, 598-600. Voor de 'regten' zie het later verdwenen art. 6. Over de geschiedenis van 'Het Reglement van 1869' en de vele tekstwijzigingen, zie H. Bouma in de *Handelingen van de synode der Christelijke Gereformeerde Kerk*, onderdeel XII, bijlage a.

6. Zie hierover B. de Groot, 'Gevolgd vanaf de zijlijn, De 'afgescheiden' pers over Kuyper tussen 1871 en 1892', *Jaarboek voor de Geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, jrg. 4, Kampen 1990, 82-119.

7. *Acta Christelijke Gereformeerde Kerk*, Leeuwarden 1891: '... indien maar de eenheid van de Christ. Geref. Kerk bewaard blijft en hare goederen rechtszekerheid behouden', 104.